

prof. dr hab. Krystyna Czuba

WSKSiM w Toruniu

Ocena rozprawy doktorskiej o. Dariusza Drażka „Misja naziemnych telewizji katolickich w Polsce po roku 1989 na przykładzie Telewizji Trwam. Studium teologiczno-medialne”, napisane pod kierunkiem prof. UKSW dra hab. Grzegorza Łęcickiego, liczące 446 stron.

Podjęcie tego tematu wydaje się szczególnie ważne ze względu na udział telewizji w życiu osoby, społeczeństwa, narodu, Kościoła katolickiego i jej oddziaływanie moralno-ewangelizacyjne w Polsce. Temat pracy wymagał wiedzy z zakresu teologii, teologii środków przekazu, medioznawstwa, dziennikarstwa, komunikacji społecznej, politologii, socjologii, psychologii, filozofii, historii, marketingu i komunikacji językowej. Praca jest interdyscyplinarna.

Autor stawia tezę, że katolickie stacje telewizyjne powszechnie dostępne są niezbędnym elementem systemu medialnego w III RP. Katolickie stacje telewizyjne wypełniają postulaty nauczania Kościoła o mediach i są bardzo ważne dla celów ewangelizacyjnych.

Teologiczno-medialny charakter pracy wymaga znajomości podstaw biblijnych i analizy dokumentów Kościoła. Szczególna analiza dotyczy telewizji „Trwam”. Telewizja ta prowadzona jest przez ojców redemptorystów. Dlatego Autor uznał, że należy podjąć analizę duchowości redemptorystów i ich posłannictwo ewangelizacyjno-medialne.

Autor dokonuje też analizy rynku naziemnych katolickich stacji telewizyjnych w Polsce, w szczególności Telewizji „Trwam”, jej specyfiki, starań o dostępność i możliwości realizacyjnych.

Praca składa się ze spisu treści, wykazu skrótów, wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu tabel, spisu schematów, aneksu i spisu załączników.

Rozdział I – Katolicka nauka społeczna o mediach.

W rozdziale Autor prowadzi analizę katolickiej nauki społecznej o komunikowaniu i mediach. Przywołuje wypowiedź kard. Zenona Grocholewskiego, że są dwa główne zadania mediów katolickich „promocja godności osoby ludzkiej stworzonej na obraz i podobieństwo Boże oraz przekaz prawdy”.

Autor rozpoczyna teologicznie analizując biblijny aspekt nauczania o komunikacji, która jest warunkiem i podstawą wszelkich relacji z Bogiem i z ludźmi. Biblijny aspekt komunikacji przedstawiony jest bardzo szeroko i wnikliwie. Jest Stary Testament, Ewangelie i listy Apostolskie św. Pawła. Słowo Boże i komunikacja są misją Kościoła. W paragrafie drugim zawarte jest nauczanie Kościoła o mediach przed II Soborem Watykańskim. Jest to opis nauczania od czasów powstania prasy, od Grzegorza XVII i Piusa IX. Jest analiza dokumentów, są ważne cytaty z dokumentów papieskich i encykliki Piusa X, dokumenty Benedykta XV, Piusa XI, któremu Watykan zawdzięcza własną rozgłośnię radiową i przełomową encyklikę *Vigilant cura*. Media były ważnym elementem troski i nauczania Piusa XII. Za jego pontyfikatu powstały narodowe sekcje Radia Watykańskiego. Pius XII wydał pierwszą encyklikę o środkach komunikowania. Może być uznawany za twórcę nowoczesnej doktryny medialnej

Kościół. W swoim nauczaniu podkreślał także znaczenie opinii publicznej dla rozwoju mediów i świata.

W kolejnym paragrafie przedstawiona została soborowa ewolucja doktryny medialnej. Dokumentem fundamentalnym Soboru był dekret *Inter mirifica*. Sobór stwierdził, że Kościół ma prawo korzystać ze wszystkich środków, które są pomocne w wypełnianiu jego misji w świecie. Autor omawia ten dekret wyznaczający kierunki dla doktryny medialnej.

Następny paragraf przedstawia nauczanie papieskie po II Soborze Watykańskim. Rozpoczyna się od nauczania Pawła VI zawartego w *Communio et progressio*. Jest to znany dokument, który Autor szczegółowo omawia. Omawia także list apostolski *Octogesima adveniens* i encyklikę *Evangelii nuntiandi*.

Papieżowi Janowi Paweł II od wyboru 16 października 1978 roku do śmierci 2 kwietnia 2005 roku nieustannie towarzyszyły media. To było piękne ewangelizacyjnie, ale bardzo trudne. Autor przytacza wiele dokumentów bezpośrednio lub pośrednio ukazujących zadania i etyczne wymagania Jana Pawła II wobec mediów. Jest tu bardzo szczegółowa analiza wielu papieskich dokumentów. Omawia wskazania dla kapłanów w odniesieniu do mediów zawarte w adhortacji *Pastores dabo vobis*. W *Etyce w reklamie* ukazuje deformacje obrazu rzeczywistości w odniesieniu do braku poszanowania godności osoby. Problemy te zostają poruszone również w innych dokumentach, w tym w *Etyce w Internecie*. W swoim studium doktorskim Autor ukazuje bardzo szerokie tło nauczania Kościoła. Moim zdaniem dużo większe niż to jest konieczne. Sam ten paragraf, w moim odbiorze, mógłby wystarczyć za pracę magisterską.

Kolejna, także obszerna analiza dotyczy medialnego zaangażowania Benedykta XVI. W tym czasie nastąpił szybki rozwój tzw. mediów społecznościowych. Autor opisuje wiele ważnych spotkań z Papieską Radą ds. Środków Społecznego Przekazu, z dziennikarzami i twórcami mediów. Benedykt XVI w spotkaniach tych sygnalizował najistotniejsze aspekty wobec nowych mediów.

Papież Franciszek jest użytkownikiem Twittera. Ma tam miliony wejść innych użytkowników. Autor omawia także odniesienie Franciszka do mediów w dokumentach papieskich. Utworzył on w 2016 roku Sekretariat ds. Komunikacji.

Jest analiza specyfiki papieskich orędzi na Światowe Dni Środków Przekazu. Orędzia papieskie ogłaszane są corocznie od 1967 roku, od Pawła VI. Ukazują, że media są ważnym elementem współczesnej cywilizacji. Powinny więc służyć rozwojowi człowieka. O tym przypominali papieże czasów współczesnych. Wskazywali różne postulaty w tym zakresie, jak: obrona rodziny, ukazywanie postaci bohaterów i świętych, problem pokoju na świecie, obecność Jezusa Chrystusa w mediach, przedstawianie kultury pamięci i kultury mądrości. Najwięcej orędzi do mediów to odezwy Jana Pawła II w sprawach najistotniejszych. „Czy w tradycyjnych środkach przekazu jest jeszcze miejsce dla Chrystusa? Czy możemy domagać się miejsca dla Niego w wolnych mediach?”. (1997) Są to pytania, które Jan Paweł II stawiał światu i dziennikarzom.

Rozdział II – Polskie regulacje prawne w zakresie rynku telewizyjnego na tle wybranych zagranicznych systemów medialnych.

Regulacje prawne mają porządkować ład medialny w danym państwie, a także w odniesieniu do prawa Unii Europejskiej. Mają odniesienie do kultury, edukacji, ekonomii i polityki. Autor analizuje różne modele regulacji prawnej:

1. Model spolaryzowanego pluralizmu na przykładzie Hiszpanii, Włoch oraz Francji. W modelu tym rola państwa jest znacząca. Przytoczone są akty prawa dotyczące mediów w tych krajach.
2. Model demokratycznego pluralizmu na przykładzie Niemiec, Królestwa Niderlandów, Norwegii, Konfederacji Szwajcarii, Republiki Węgierskiej, Republiki Litwy, Republiki Czeskiej.
3. Model liberalny jest w Stanach Zjednoczonych, Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Charakterystyczną cechą tego modelu jest komercyjność i w zasadzie brak regulacji prawnych ograniczających swobodę systemów medialnych.
4. Konstytucyjne wartości jako regulatory systemu medialnego na przykładzie Polski. Zasadnicze miejsce w prawie medialnym pełnią zapisy konstytucyjne. Stanowią one podwaliny aksjologiczne wszelkich uregulowań. Są to artykuły: Art. 1, 2, 14, 30, 47, 53, 54 ust. 1, 73.

Próba przedstawienia zasad w Konstytucji RP dotyczących wolności prasy, poglądów, sumienia, wolności twórczości artystycznych jest w oparciu o wypowiedzi ekspertów z zakresu prawa.

Autor ukazuje instytucje współkształtujące rynek audiowizualny w Polsce. Są nimi: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Jest organem konstytucyjnym, który stoi na straży wolności słowa, realizacji prawa obywateli do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji. Jest organem niezależnym, posiada uprawnienia prawodawcze, wykonawcze i quasi-sądownicze.

Rada Mediów Narodowych powstała w 2016 roku w wyniku funkcjonowania „małej ustawy medialnej z 2015 roku. Autor prowadzi szeroką analizę jej funkcjonowania ze względu na liczne wystąpienia polityczne wobec jej zasadności i konstytucjonalności.

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej z urzędu odpowiedzialny jest za rezerwację częstotliwości dla rozpowszechniania i rozprowadzania programów radiofonicznych i telewizyjnych oraz przeprowadzania konkursów na rezerwację częstotliwości.

Prezes Urzędu Ochrony Konsumentów i Konkurencji. Jest centralnym organem administracji rządowej, wyłanianym w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru i powoływanym przez premiera, przed którym bezpośrednio odpowiada. Ma prawo do kontroli i oceny bezpieczeństwa produktów i jakości usług.

Ministrowie konstytucyjni

Obszarem radiofonii i telewizji pośrednio zajmują się również ministrowie: cyfryzacji, kultury i dziedzictwa narodowego, spraw zagranicznych oraz edukacji narodowej. W pracy omówione są zadania poszczególnych ministrów w zakresie właściwej realizacji misji mediów.

Inne akty prawne związane z rynkiem radiowo-telewizyjnym.

Należą do nich: ustawa Prawo prasowe z 1984 roku, wielokrotnie nowelizowana i korygowana ustawami Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 roku, ustawa o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych z 2010 roku.

Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną z 2002 roku. Ustawa o prawach konsumenta z 2014 roku. Ustawa o wdrożeniu naziemnej telewizji cyfrowej z 2011 roku. Ustawa o opłatach abonamentowych z 2019 roku. Autor dość szczegółowo omawia te ustawy.

Najważniejsze regulacje prawne kształtujące relacje Państwo – Kościół w dziedzinie mediów.

Regulacje te zostały wprowadzone po roku 1989 w wyniku przemian ustrojowych. W tym roku uchwalona została ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Jest ona potwierdzeniem woli współpracy Polaków różnych wyznań i światopoglądów dla dobra Polski. Jest uznaniem historycznego wkładu kościołów i związków wyznaniowych w rozwój kultury i moralności obywateli w życiu publicznym. Dokumentem chroniącym relacje Państwo – Kościół jest konkordat zawarty w 1998 roku – „Państwo i Kościół są każde w swojej dziedzinie niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego”.

Rozdział III – TV „Trwam” na rynku naziemnych telewizji wyznaniowych i religijnych w Polsce po 1989 roku.

Obecność Kościołów i związków religijnych jest warunkiem i sprawdzianem demokratycznego państwa prawa, które z definicji zakłada pluralizm. Misją Kościoła katolickiego w mediach jest promocja wiary i obrona rozumu. Autor cytuje kard. Zenona Grocholewskiego, który stwierdził, że przed mediami katolickimi są dwa zadania: „promocja godności osoby ludzkiej stworzonej na obraz i podobieństwo Boże oraz przekaz prawdy”. Ale także zadaniem mediów katolickich jest ukazywanie faktów i działań negatywnych. „Oznacza to demaskowanie zła i fałszu lansowanego przez media dalekie w swych założeniach od nauczania Kościoła. Obnażanie pozorów dobra, które stwarza zło, by przyciągać. Ludzie wierzący mają prawo do usłyszenia krytycznej oceny tego, co nie jest zgodne z głosem Chrystusa, co nie jest zgodne z prawdą, co jest trucizną a nie pożywieniem, co jest niszczeniem a nie budowaniem. Media katolickie mają być głosem sprzeciwu wobec tego rodzaju działań; mają uczyć myśleć krytycznie, tzn. ze znawstwem”. Autor odwołuje się także do wskazań o. Tadeusza Rydzyka, założyciela Radia Maryja i Telewizji „Trwam”. Uważa on, że posługa w mediach jest „świętą misją” – służbą prawdzie i człowiekowi.

Autor ukazuje również działalność telewizji Niepokalanów, która w sensie prawnym była telewizją katolicką. Uzyskała ona poparcie Konferencji Episkopatu Polski. Przechodziła różne trudne etapy. W pracy jest szczegółowa informacja o zmianach i przeobrażeniach z powodu trudności finansowych. Zdaniem Autora i wielu katolików „Należy żałować, że współczesnym franciszkanom nie udało się realizacja idei o. M. Kolbego”.

Religia.tv – jest własnością komercyjnej stacji TVN. Powstała w 2007 roku. Dyrektorem programowym Religia.tv był Szymon Hołownia. Nowy kanał miał pełnić funkcję edukacyjną w zakresie chrześcijaństwa. Ksiądz Kazimierz Sowa o tej telewizji mówił: „Nie nawracamy nikogo, nie ewangelizujemy”. W pracy omówione są dzieje i fakty dotyczące tej telewizji.

Next Sacrum HD – założona przez spółkę akcyjną Astro. Zrezygnowano z założeń programowych i wycofano się z konkursu na inne programy.

Katolicka Telewizja Serbinów – działa jako telewizja parafialna.

Redakcja Programów Katolickich w TVP.

Po roku 1989 media państwowe stały się publicznymi. Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła w Rzeczypospolitej Polskiej w art. 48 ust. 1 nadaje Kościołowi „prawo do emitowania w środkach masowego przekazu Mszy Świętej w niedziele i święta oraz swoich programów, w szczególności religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych”. Obecnie nadawany jest program „Między ziemią a niebem”, cykle Rodzinny Ekspres, Studio Raban oraz najważniejsze uroczystości Kościoła katolickiego. W TVP2 w porozumieniu z Polską Radą Ekumeniczną emitowane są reportaże przedstawiające życie i historie Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej, transmisje lub retransmisja z 12 mszy i nabożeństw. Raz w miesiącu audycja Gminy Żydowskiej

W pracy zamieszczono ważne wykresy dotyczące zakresów nadawania różnych programów.

Specyfika misji Telewizji „Trwam”.

Z punktu formalnego nie jest to telewizja katolicka, bo nie ma przymiotnika „katolicka”. Nadawcą jest fundacja Lux Veritatis z siedzibą w Warszawie. Powstała w 1998 roku. Obejmuje działalność programową o charakterze edukacyjno-poradniczym i religijnym. Nadaje programy o charakterze religijnym, informacyjnym, edukacyjnym, publicystycznym, poradnikowym i rozrywkowym. Początki koncesji w 2002 roku. Uzyskała poparcie Konferencji Episkopatu Polski i została uznana za podmiot kościelny. W pracy jest wykres, że audycje programowe obejmują 71%, inne, czysto poradnikowe i okolicznościowe 29%. Autor zamieszcza wykresy programowe Telewizji „Trwam” w ciągu miesiąca stycznia 2020 roku. Są też wykresy produkcji programów polskich i zagranicznych stworzone przez Autora.

Autor stwierdza, że Telewizja „Trwam” jest wypełnieniem misji Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela – redemptorystów. Píše o założycielu Zgromadzenia, a także o założycielu Radia Maryja i Telewizji „Trwam”. Przedstawia Konstytucje i Statuty Generalne zobowiązujące do świadectwa wiary. Ukazuje, że pielgrzymowanie, jako droga duchowa tradycji Kościoła, jest sposobem kontaktów i spoiwem słuchaczy Radia Maryja i odbiorców Telewizji „Trwam”. Przedstawia jak i gdzie w roku 2019 pielgrzymowali odbiorcy toruńskich mediów. Z tego opracowania wynika, że Telewizja „Trwam” pełni misję ewangelizacyjną i narodową. Jest animatorem wielu wydarzeń religijnych, patriotycznych i kulturalnych. Zapewnia widzom rzetelną informację o Kościele. Realizuje misję formacyjną przez edukację, wychowanie i godziwą rozrywkę. Przeprowadza transmisje z najważniejszych uroczystości i świąt katolickich. Umożliwia w ten sposób uczestnictwo chorych we Mszach Świętych i uroczystościach. Organizuje transmisje z rekolekcji adwentowych i wielkopostnych, czasem nawet dla różnych grup zawodowych.

Telewizja „Trwam” współpracuje z Wyższą Szkołą Kultury Społecznej i Medialnej. Wspólnie z WSKSiM organizuje warsztaty edukacyjne dla młodzieży – „Nowe widnokęgi – Zrozumieć media”. Warsztaty organizowane są darmowo. Autor przytacza miejscowości, gdzie odbyły się warsztaty w 2019 roku.

Warsztaty te rozwijają świadomą postawę uczestnictwa w świecie mediów i korzystania z nich. Uczą samodzielnej oceny treści przekazu medialnego. Jest to, zdaniem Autora, wypełnianiem postulatów współczesnych papieży od Pawła VI do Franciszka – o konieczności edukacji medialnej.

Misją Telewizji „Trwam” jest służba Kościołowi i społeczeństwu. Wyraża się ona poprzez promocję rodziny, afirmację życia od poczęcia do naturalnej śmierci. Dziennikarz jest zobowiązany do poszukiwania i przekazywania prawdy. Wymaga to odpowiedzialności i właściwie ukształtowanego sumienia. Służba człowiekowi to także służba dla zbawienia człowieka. Misja dziennikarzy będzie skuteczna nie tyle poprzez techniki marketingowe, ale poprzez świadectwo moralne i kompetencyjne.

Rozdział IV – Misja Telewizji „Trwam” a kontrowersje wokół miejsc na multipleksie naziemnej telewizji cyfrowej.

Koncesja dla wszystkich telewizji leży w kompetencjach Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. KRRiTV opublikowała listę siedemnastu podmiotów, które otrzymały koncesję. Pierwszym kryterium nadania koncesji była wiarygodność finansowa. Nie znalazła się wśród nich Fundacja Lux Veritatis. Autor prowadzi analizę w oparciu o dokumenty Departamentu Programowego KRRiTV. Podany jest wykres dotyczący wnioskodawców. Fundacja Lux Veritatis zaskarżyła KRRiTV. W pracy jest analiza aspektów formalnoprawnych postępowania koncesyjnego wobec różnych nadawców – także w oparciu o dokumenty KRRiTV. Krytycznie ocenia postępowanie KRRiTV w związku z kryterium finansowym wobec różnych nadawców. Posługuje się w tym wykresami także w oparciu o dokumenty. Stwierdza, że o możliwościach rozwojowych danego podmiotu medialnego świadczy nie tylko dobra sytuacja finansowa, ale także jego historia i doświadczenie na rynku oraz skala przedsiębiorstwa. Prowadzi bardzo szczegółową i długą analizę faktów. Píše, że 19 lipca 2012 roku FLV złożyła do Prokuratora Generalnego zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Przestępstwo to polega na nadużyciu władzy przez Przewodniczącego KRRiTV poprzez działanie na szkodę interesu publicznego. W pracy przywołane są fakty dotyczące postępowania sądowego i odpowiedzialności konstytucyjnej. W postępowaniach sądowych żadna z instancji nie wykazała złamania prawa przez KRRiTV. Część opinii społecznej przyjęła to jako wielką niesprawiedliwość. Poczucie to wygenerowało olbrzymi ruch społeczny wokół sprawy Telewizji „Trwam”. W kontrolę nad tym procesem, bardzo ważnym społecznie, zaangażowali się parlamentarzyści z komisji sejmowych i senackich. W obradach komisji uczestniczyli przedstawiciele FLV. Odbyły się głosowania w Sejmie RP i Senacie RP. Głosownia te pokazały, że jest to spór polityczny. Autor szeroko omawia wystąpienia poszczególnych posłów i senatorów.

Autor pokazuje także europejski kontekst sporu w Parlamencie Europejskim. Wysłuchaniu temu towarzyszyła manifestacja w obronie Telewizji „Trwam”. Zebrano 2,2 miliona podpisów w obronie Telewizji „Trwam”. Uczestnicy debaty podkreślali obecność setek tysięcy ludzi uczestniczących w marszach w obronie katolickiej telewizji. Jest to przykład aktywności społecznej Polaków.

Autor przytacza fragmenty wypowiedzi organizatorów spotkania w Parlamencie Europejskim. Są to: Z. Ziobro, M. Piotrowski, A. Zybortowicz, B. Wildstein, E. Kruk, B. Kempa, J. Karwowski, R. Ziemkiewicz, J. Pośpieszański, A. Gargas.

W dniu 11 stycznia 2012 roku europosłowie polscy skierowali do Komisji Europejskiej pytania dotyczące dyskryminacji Telewizji „Trwam”. Pytali: „Jakie kroki zamierza podjąć Komisja w obszarze transparentności cyfryzacji i poszanowania równych zasad konkurencyjności podmiotów na rynku mediów w Polsce?”.

Komisja uznała, że państwa członkowskie zarządzają częstotliwościami i do nich należą kryteria oceny. Były też głosy europosłów zagranicznych, które wspierały Polskę katolicką. Można powiedzieć, że wolność mediów w Polsce stała się przedmiotem debaty międzynarodowej.

Spółeczno-religijny wymiar kontrowersji.

Autor stwierdza, że największym forum walki o miejsce dla Telewizji „Trwam” na cyfrowym multipleksie było społeczeństwo polskie. Stacja prowadziła gigantyczną akcję zachęcającą do wysyłania protestów do KRRiTV. W tej sprawie wystąpili przedstawiciele hierarchii kościelnej, parlamentarzyści, Rady gmin, powiatów, miast, starostw, urzędy miejskie, organizacje i stowarzyszenia społeczne, NSZZ „Solidarność” oraz osoby prywatne. Została przedstawiona tabelka z wykresem cyfrowym. Przywołane zostały organizacje i fragmenty wybranych protestów poczynając od Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Nie przyznanie koncesji Telewizji „Trwam” wywołało także reakcje polskich biskupów. Rada Stała KEP wydała oświadczenie, które Autor cytuje. Wymienia też nazwiska i fragmenty wystąpień wielu biskupów i prowincjała redemptorystów o. dra J. Soka. W tabelach pokazuje też liczne miejscowości występujące w obronie Telewizji „Trwam”. Było 181 marszów protestacyjnych. W ogólnopolskim marszu 21 kwietnia 2012 roku wzięło udział kilkadziesiąt tysięcy manifestantów. Autor przytacza nazwiska bardzo znanych publicznie osób biorących udział w proteście w obronie Telewizji „Trwam”. W drugim marszu 29 września 2012 roku w Warszawie. „Obudź się Polsko” Prezes PIS Jarosław Kaczyński powiedział „Dlatego ten dzisiejszy dzień, w którym pokazaliśmy siłę, musi być nie tylko dniem przebudzenia, ale i dniem przełomu”.

Rozstrzygnięcie KRRiTV w zakresie multipleksu pierwszego.

Rozstrzygnięcie miało miejsce 5 lipca 2013 roku. O tych zmaganiach w ostatniej fazie Autor pisze bardzo szczegółowo, podsumowując, że nie był to wyłącznie spór o istnienie instytucji, ale także o jej misję, co wykazała analiza źródłowych dokumentów.

Zakończenie

Autor stwierdza, iż analiza badawcza wykazuje, że Telewizja „Trwam” realizuje wszystkie aspekty działalności misyjnej postulowane przez papieży i II Sobór Watykański. Spełnia także wszystkie funkcje mediów definiowane w naukach o komunikacji społecznej: informuje, komentuje, integruje, dostarcza godziwą rozrywkę i realizuje cele edukacyjno-wychowawcze. Programy Telewizji Trwam są kierowane głównie do wspólnoty wierzących. Podejmuje także zagadnienie społeczno-polityczne i ekonomiczne. W Telewizji „Trwam” jest wspólna modlitwa, transmisje Mszy Świętej i nabożeństw. Telewizję „Trwam” próbowano wykluczyć z debaty publicznej jednak społeczeństwo obroniło swoją telewizję. Stała się ona katalizatorem nastrojów społecznych w zakresie wolności słowa i pluralizmu mediów.

Autor stawia postulaty stworzenia katolickiej telewizji dla młodzieży i dzieci oraz stacji informacyjnej przedstawiającej tematy „na żywo”.

Ocena merytoryczno-formalna rozprawy i wniosek końcowy.

Autor porusza się swobodnie w zakresie badań i analiz dotyczących obszaru teologiczno-medialnego. Przedstawia bardzo ważny aspekt biblijny i nauczanie Kościoła o mediach, od Grzegorza XVII do Franciszka. Autor jest bardzo dobrze zorientowany w obszarze interesującej go tematyki. Posługuje się dobrym aparatem krytycznym. Wykorzystuje właściwe źródła poznawcze. Jest teologiem, stąd też sięga po źródła objawione i przedstawia opinie teologiczne. Twierdzenia Autora są rzetelne, uwiarygodnione źródłowo i doktrynalnie.

Podejmuje nieopisane dotąd zagadnienie – telewizje katolickie na przykładzie Telewizji „Trwam”. Opracowanie tematu jest bardzo szerokie we wszystkich rozdziałach pracy. Jest dużym ładunkiem intelektualnym i empirycznym. Rozprawa jest źródłowa, obejmuje wszystkie ważniejsze tematy i problemy związane z telewizją katolicką. Bibliografia jest bardzo obszerna – zajmuje 50 stron.

Telewizja „Trwam” nie ma przymiotnika „katolicka”, jest jednak naprawdę katolicka. Autor stawia pytanie o misję telewizji katolickiej. Misją mediów katolickich jest promocja godności człowieka i ewangelizacja poprzez prawdę, dobro i piękno. Jest nią też demaskowanie zła i sprzeciw wobec takich działań. Telewizja Trwam wypełnia misję katolicką i narodową. Misja narodowa to ukazywanie historii i dziedzictwa narodu.

Współczesny świat potrzebuje mediów, które ułatwiają poznanie i rozumienie świata. Potrzebuje jednak idei przewodnich, aby zrozumieć media i rzeczywistość. Potrzebuje świadectw, podstaw tradycji i tożsamości. Telewizja „Trwam” próbuje z dobrym rezultatem zaspokoić te potrzeby. Ojciec Dariusz Drażek w swojej pracy pokazuje i ocenia tę misję. Można dostrzec duży ładunek refleksji nad współczesną rzeczywistością. W pracy są liczne wykresy ułatwiające obrazowe pokazanie treści. Przypisy są bardzo obszerne i jest ich wiele. Wyjaśniają wiele odnośnie omawianego problemu.

Można powiedzieć, że o. Dariusz Drażek ma wielką pasję poznania i pokazania jak najwięcej. Praca dowodzi gigantycznej pracowitości Autora w odkrywaniu dokumentów źródłowych i przybliżaniu ich nauce.

O. Dariusz Drażek posiada wymagane kwalifikacje naukowe i zasługuje w pełni na dopuszczenie go do końcowych etapów przewodu doktorskiego.

prof. dr hab. Krzysztof Cudka

Proponuję wyróżnienie doktoratu.

Warszawa, 5 stycznia 2021